



Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αριθμός Έργου: 101049100: Προστασία των θυμάτων έμφυλης βίας - απάντηση
στις προκλήσεις της πανδημίας Covid-19 - RISKFREE

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.2. ΕΘΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ - ΕΛΛΑΔΑ





ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
2. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	4
3. ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΛΑΙΣΙΟ	7
ΕΠΙΠΕΔΟ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ	7
ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	10
ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΕ	15
4. ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΪΣΙΟ - ΕΛΛΑΔΑ	18
5. ΕΡΕΥΝΑ σχετικά με τις εμπειρίες των γυναικών που έχουν επιζήσει της έμφυλης βίας	23
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	24
7. ΑΝΑΦΟΡΕΣ:	25





1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα έκθεση συντάχθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προστασία των θυμάτων έμφυλης βίας - απάντηση στις προκλήσεις της πανδημίας Covid-19 – RISKFREE» που χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα "Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες" (CERV) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και εκτελείται από τις 15 Απριλίου 2022 έως τις 14 Απριλίου 2023. Το έργο υλοποιείται σε συνεργασία με οργανώσεις από άλλες τέσσερις χώρες: τον Σύνδεσμο Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου (Ελλάδα), Association for Nonviolent Communication - DNK (Σλοβενία), Fenestra (Σλοβακία) and the Women for Women Together Against Violence Association - NANE (Ουγγαρία). Σκοπός του έργου είναι να συμβάλει στη βελτίωση της προστασίας των γυναικών από την έμφυλη βία, εξετάζοντας το φαινόμενο του αυξημένου επιπέδου κινδύνου για τις γυναίκες που έχουν επιζήσει της βίας στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19. Παράλληλα με την έκθεση στο πλαίσιο του έργου, θα αναπτυχθεί ένα πρωτόκολλο αξιολόγησης κινδύνου για ηθναίκες θύματα έμφυλης βίας και η μεθοδολογία εφαρμογής του, ώστε να διασφαλιστεί η συνέχεια της παροχής υπηρεσιών σε επιζώσες κατά τη διάρκεια περιόδων κρίσης, όπως αυτής της πανδημίας Covid-19. Στόχος είναι να βελτιωθούν περαιτέρω οι ικανότητες των επαγγελματιών που παρέχουν υποστήριξη σε επιζώσες μέσω της κατάρτισής τους σχετικά με την εφαρμογή της μεθοδολογίας εκτίμησης κινδύνου που θα διεξαχθεί από μέλη των οργανώσεων που συμμετάσχουν στο έργο. Τέλος, θα υλοποιηθούν εκστρατείες ευαισθητοποίησης του ευρύ κοινού στις χώρες-εταίρους με στόχο την προώθηση της μηδενικής ανοχής απέναντι στη βία κατά των γυναικών και την ενημέρωση των γυναικών για τους τρόπους που μπορούν να ζητήσουν βοήθεια.

Στόχος αυτής της έκθεσης είναι ο εντοπισμός των διεθνών προτύπων και υποχρεώσεων σχετικά με την εκτίμηση του κινδύνου σε περιπτώσεις βίας κατά των γυναικών και ο προσδιορισμός του τρόπου με τον οποίο η χώρα μας συμμορφώνεται με αυτά τα πρότυπα και τις υποχρεώσεις.

Στο πρώτο μέρος του εγγράφου, παραθέτουμε ορισμούς και επεξηγήσεις σημαντικών όρων που χρησιμοποιούνται στην έκθεση, όπως η αξιολόγηση κινδύνου, η διαχείριση κινδύνου και τα κανάλια αξιολόγησης κινδύνου.

Το δεύτερο μέρος του εγγράφου επικεντρώνεται στην ανάλυση των διεθνών προτύπων και των υποχρεώσεων που έχει η ελληνική κυβέρνησή σχετικά με την εκτίμηση του κινδύνου σε περιπτώσεις βίας κατά των γυναικών, και για το σκοπό αυτό παρατίθενται και αναλύονται όλα τα σχετικά διεθνή κείμενα που αναδεικνύουν την εκτίμηση και τη διαχείριση του κινδύνου ως ένα από τα σημαντικά στοιχεία της πρόληψης της βίας και της προστασίας των γυναικών. Τα σχετικά κείμενα που αναλύσαμε είναι τα εξής: Γενικές συστάσεις που υιοθετήθηκαν από την ενέκατη σύνοδο της Επιτροπής για την Εξάλειψη των όλων των μορφών διακρίσεων κατά των Γυναικών (1992) - Γενική σύσταση αριθ. 19: Βία κατά των γυναικών- Γενική σύσταση αριθ. 35 της Σύμβασης για την Εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW) για τη βία κατά των γυναικών με βάση το φύλο, Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης Rec(2002)5 της Επιτροπής Υπουργών μελών, Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης) και η επεξηγηματική έκθεση, Δήλωση της Επιτροπής των Μερών της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης) σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 και Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και





την προστασία των θυμάτων της εγκληματικότητας και η συμπληρωματική απόφαση του Συμβουλίου 2001/220/JHA.

Το τρίτο μέρος του εγγράφου επικεντρώνεται στο εθνικό νομικό πλαίσιο και στην εφαρμογή των υφιστάμενων κανόνων που σχετίζονται με την αξιολόγηση και τη διαχείριση κινδύνων από τους εθνικούς φορείς. Σε αυτό το μέρος αναλύουμε με ποιον τρόπο το εθνικό μας νομικό πλαίσιο είναι εναρμονισμένο με τα διεθνή πρότυπα και τις διεθνείς υποχρεώσεις και την εφαρμογή της εκτίμηση κινδύνου στην αλληλεπίδρασή τους με γυναίκες επιζώσες έμφυλης βίας.

Ακολουθεί μια ενότητα στην οποία παρουσιάζουμε τα σημαντικότερα ερευνητικά ευρήματα σχετικά με τις εμπειρίες που είχαν οι γυναίκες επιζώσες με δημόσιους φορείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις πριν και κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19. Στο τέλος παραθέτουμε συμπεράσματα και συστάσεις που βασίζονται στην έρευνά μας.

2. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Το παρόν έγγραφο απαριθμεί παράγοντες για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων σε περιπτώσεις βίας κατά των γυναικών. Οι παράγοντες που χρησιμοποιούμε παρατίθενται στο υλικό του WAVE Protect II Capacity Building in RISK Assessment and Safety Management to Protect High RISK Victims¹. Η εστίαση στον κίνδυνο σε περιπτώσεις βίας κατά των γυναικών είναι πολύ σημαντική, διότι μπορεί να βοηθήσει στον εντοπισμό των γυναικών που κινδυνεύουν από επαναλαμβανόμενη βία, σοβαρό τραυματισμό ή θάνατο και των περιπτώσεων όπου η βία κλιμακώνεται.

Η εκτίμηση κινδύνου είναι ο υπολογισμός της πιθανότητας να συμβεί μια επιβλαβής συμπεριφορά ή ένα επιβλαβές γεγονός, περιλαμβάνει την εκτίμηση της συχνότητας μιας συμπεριφοράς ή ενός γεγονότος, του πιθανού αντίκτυπού του και του ποιον θα επηρεάσει.

Η εστίαση στον υψηλό κίνδυνο σημαίνει αυξημένο συντονισμό και επίπεδο υπηρεσιών που απαιτούνται για τα θύματα που διατρέχουν υψηλό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, και επιδιώκει την αντιστοίχιση των υπηρεσιών με τις ατομικές ανάγκες του θύματος και τους κινδύνους στους οποίους εκτίθεται. Αναγνωρίζει επίσης ότι οι κίνδυνοι μπορεί να αυξομειώνονται και να αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου και ότι η αλλαγή των συνθηκών μπορεί να οδηγήσει σε περίπτωση χαμηλού κινδύνου σε περίπτωση υψηλού κινδύνου, απαιτώντας έτσι διαφορετική προσέγγιση.

Οφέλη από την αξιολόγηση κινδύνων:

- Κοινό έδαφος για την κατανόηση της κατάστασης του θύματος
- Βάση για καταλληλότερες ανταποκρίση στην ατομική κατάσταση του θύματος
- Καλύτερη προσαρμογή των σχεδίων ασφαλείας στο επίπεδο και τη φύση του κινδύνου
- Εφαρμογή συντονισμένων απαντήσεων από μια σειρά υπηρεσιών σε πολύπλοκες υποθέσεις
- Ενδεχόμενη αύξηση της ευαισθητοποίησης του θύματος σχετικά με τους κινδύνους που αντιμετωπίζει

¹ [http://files.wave-](http://files.wave-network.org/trainingmanuals/PROTECTII_Risk_Assessment_and_Safety_2012_English.pdf)

[network.org/trainingmanuals/PROTECTII Risk Assessment and Safety 2012 English.pdf](http://files.wave-network.org/trainingmanuals/PROTECTII_Risk_Assessment_and_Safety_2012_English.pdf) σελίδα 65





Με την πάροδο του χρόνου αναπτύχθηκαν εργαλεία αξιολόγησης του κινδύνου και υπάρχει μια γενική κατανόηση των βασικών παραγόντων κινδύνου για την ενδοοικογενειακή βία. Το υλικό αυτό δίνει έμφαση στην εκτίμηση κινδύνου και όχι στις προβλέψεις κινδύνου - δεν μπορούμε να προβλέψουμε τι θα κάνει ο θύτης. Η έμφαση δίνεται στην αξιολόγηση κινδύνου για το θύμα/επιζώσα - αξιολογούνται περιπτώσεις και καταστάσεις και αναπτύσσονται σχέδια διαχείρισης της ασφάλειας.

Σύμφωνα με το υλικό που αναπτύχθηκε από το WAVE σχετικά με την εκτίμηση του κινδύνου και την ασφάλεια στο PROTECT II υπάρχουν 5 κατηγορίες κινδύνου στην ενδοοικογενειακή βία:

1. Ιστορικό βίας
2. Αντίληψη του κινδύνου από τα θύματα
3. Επιβαρυντικοί παράγοντες
4. Μορφές και πρότυπα βίας
5. Παράγοντες κινδύνου που σχετίζονται με τις στάσεις και τη συμπεριφορά του δράστη

Ιστορικό βίας:

1. Προηγούμενη βία κατά των γυναικών και ενδοοικογενειακή βία
2. Βία κατά των παιδιών και άλλων μελών της οικογένειας
3. Γενικά βίαιη συμπεριφορά
4. Παραβίαση προστατευτικών διαταγών

Μορφές και πρότυπα βίας

1. Σοβαρότητα και συχνότητα των βίαιων πράξεων
2. Χρήση απειλών ή όπλων
3. Έλεγχος της συμπεριφοράς και απομόνωση
4. Παρακολούθηση
5. Σεξουαλική βία
6. Απειλές δολοφονίας, απειλές για βλάβη, εξαναγκασμός
7. Στραγγαλισμός και πνιγμός

Παράγοντες κινδύνου που σχετίζονται με τη συμπεριφορά του δράστη

1. Θέματα που σχετίζονται με τη χρήση αλκοόλ και ναρκωτικών
2. Κτητικότητα, ακραία ζήλια και άλλες μορφές επιβλαβούς συμπεριφοράς
3. Θέματα που σχετίζονται με την κακή ψυχική υγεία, συμπεριλαμβανομένων των απειλών και των προσπαθειών αυτοκτονίας
4. Οικονομικό άγχος (αλλαγές στην οικονομική κατάσταση του δράστη)

Η αντίληψη του κινδύνου από το θύμα:

1. Φόβος για τον εαυτό της και τους άλλους

Επιβαρυντικοί παράγοντες:





1. Διάσταση
2. Επικοινωνία με το παιδί
3. Θετό τέκνο που ζει στην οικογένεια
4. Βία κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης (περίπου το 30% της βίας ξεκινά κατά την εγκυμοσύνη)

Ο κατάλογος ελέγχου ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ είναι ένα εργαλείο για τη συστηματική εξέταση πιθανών παραγόντων κινδύνου σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας και είναι πιο αποτελεσματικός όταν περιλαμβάνει την αντίληψη του επιζώντος για τον κίνδυνο και συμπληρώνεται με τη χρήση επαγγελματικής κρίσης.

Βασικές αρχές της εκτίμησης κινδύνου:

- Η αξιολόγηση κινδύνου πρέπει να γίνεται με το θύμα
- Η εκτίμηση του κινδύνου από το θύμα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη, αλλά να θυμάστε ότι οι γυναίκες μπορεί να υποτιμούν την κατάστασή τους.
- Η Εκτίμηση Κινδύνου από μόνη της δεν θα βελτιώσει την κατάσταση και την ασφάλεια των γυναικών, πρέπει να ακολουθείται από σχέδιο ασφάλειας και διαχείριση της ασφάλειας.
- Πρέπει να γίνεται συστηματικά σε τακτική βάση

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΩΝ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ:

1. Αξιολόγηση κινδύνου (Danger Assessment)² - 20 ερωτήσεις ναι/όχι σχετικά με τους παράγοντες κινδύνου, οι οποίες σταθμίζονται και καταλήγουν σε τέσσερα επίπεδα κινδύνου. Ανασκόπηση του προηγούμενου έτους με ημερολόγιο για την τεκμηρίωση της σοβαρότητας και της συχνότητας και των κακοποιήσεων. Διεξάγεται ως συνέντευξη με το θύμα συνήθως από τον συνήγορό του. Αρχιεθέτηση του ημερολογίου. Χρήση: αξιολόγηση του κινδύνου ακραίας επικινδυνότητας και θανατηφόρας βίας για την επιμόρφωση, την ευαισθητοποίηση των θυμάτων, τον σχεδιασμό ενός πλάνου ασφάλειας και την πρόσβαση και αξιοποίηση των υπηρεσιών του έχει στη διάθεσή της.

2. Σύντομη αξιολόγηση κινδύνου (risk assessment) για το Τμήμα Επείγοντων Περιστατικών - συντομευμένη έκδοση της Danger Assessment που αποτελείται από 5 ερωτήσεις. Μια θετική απάντηση σε οποιαδήποτε τρεις ερωτήσεις υποδεικνύει ρίσκο για υψηλό κίνδυνο σοβαρής επίθεσης σε επίπεδο 83%. Η συνέντευξη αυτή διεξάγεται με το θύμα από τον πάροχο υγειονομικής περίθαλψης του Τμήματος Επείγοντων Περιστατικών. Πρόκειται για ένα εργαλείο που αναπτύχθηκε για τα Τμήματα Επείγοντων Περιστατικών για τον εντοπισμό των θυμάτων που διατρέχουν τον υψηλότερο κίνδυνο να υποστούν σοβαρό τραυματισμό ή πιθανές θανατηφόρες επιθέσεις.

3. CAADA DASH Checklist³ (CAADA-Coordinated Actions Against Domestic Violence - DASH-Domestic abuse Stalking and Harassment and Honor Based Violence) - 24 ερωτήσεις σχετικά με τους παράγοντες κινδύνου - 10 θετικές απαντήσεις θεωρούνται υψηλού κινδύνου, ενώ 14 από τις περισσότερες θετικές απαντήσεις κανονικά θα πληρούν τα κριτήρια παραπομπής MARAC (Multi Agency Risk Assessment Conference). Διεξάγεται ως συνέντευξη με το θύμα από οποιονδήποτε επαγγελματία που εντοπίζει την ενδοοικογενειακή βία). Χρησιμοποιείται για να βοηθήσει τους επαγγελματίες πρώτης γραμμής να εντοπίσουν περιπτώσεις υψηλού

² <https://www.dangerassessment.org/uploads/pdf/DAEnglish2010.pdf>

³ <https://www.safershetland.com/assets/files/RIC%20Without%20Guidance.pdf>





κινδύνου ενδοοικογενειακής βίας, παρενόχλησης και παρενόχλησης και βίας με βάση την τιμή- να αφιερώσουν ποιες περιπτώσεις θα πρέπει να παραπεμφθούν] και ποια άλλη υποστήριξη μπορεί να απαιτείται.

Σχεδιασμός πλάνου ασφάλειας - επισημάνση των βημάτων που μπορεί να λάβει για να ενισχύσει την ασφάλειά της.

Ο κατάλογος ελέγχου δεν είναι αξιολόγηση. Η αξιολόγηση εξακολουθεί να βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις ικανότητες και την εμπειρία του επαγγελματία προκειμένου να λάβει μια τεκμηριωμένη απόφαση.

Επαγγελματική κρίση:

- Με βάση τη γνώση και την έρευνα σχετικά με τους πιο ακριβείς και χρήσιμους παράγοντες κινδύνου.
- Βασίζεται σε καλές τεχνικές συνέντευξης και συλλογής πληροφοριών.
- Με βάση την καθοδήγηση και την κατάρτιση.

Η επαγγελματική κρίση δεν είναι ορθή όταν βασίζεται σε:

- Προκαταλήψεις.
- Στερεότυπα.
- Ψευδείς πεποιθήσεις.
- Ανυπόστατες γνώσεις ή ανυπόστατες πληροφορίες.

3. ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η αξιολόγηση του κινδύνου ως σημαντικό ζήτημα στη διαδικασία της προστασίας κατά της βίας αναγνωρίζεται σε διεθνή έγγραφα. Σε αυτό το μέρος παραθέτουμε σχετικά έγγραφα που ασχολούνται με το θέμα της βίας κατά των γυναικών και προδιαγράφουν τις απαραίτητες ενέργειες στον τομέα της ασφάλειας και της προστασίας από τη δευτερογενή θυματοποίηση των γυναικών και των παιδιών τους που επιβιώνουν της έμφυλης βίας.

ΕΠΙΠΕΔΟ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

Σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών, πολύ σημαντικό έγγραφο είναι η Σύμβαση για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών CEDAW και τα σχετικά έγγραφα. Το έγγραφο που ασχολείται ειδικά με το θέμα της βίας κατά των γυναικών είναι η Γενική Σύσταση αριθ. 19 για τη βία κατά των γυναικών. Σε αυτό το έγγραφο σε πολλά σημεία αναφέρεται η ασφάλεια και η προστασία των γυναικών, όπως αναφέρεται:

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΚΑΘΕ ΜΟΡΦΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
(CEDAW) ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ: ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΑΡ. 19⁴

Ειδικές συστάσεις

24. Υπό το πρίσμα αυτών των παρατηρήσεων, η Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των

⁴ <https://www.oursplatform.org/wp-content/uploads/CEDAW-Committee-General-Recommendation-19-Violence-against-Women.pdf>





Οι γυναίκες συνιστούν:

- (α) Τα συμβαλλόμενα κράτη θα πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα για την αντιμετώπιση όλων των μορφών βίας λόγω φύλου, είτε με δημόσια είτε με ιδιωτική πράξη,
- (β) Τα συμβαλλόμενα κράτη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι νόμοι κατά της βίας και της κακοποίησης στην οικογένεια, του βιασμού, της σεξουαλικής επίθεσης και άλλης βίας λόγω φύλου παρέχουν επαρκή προστασία σε όλες τις γυναίκες και σέβονται την ακεραιότητα και την αξιοπρέπειά τους. Θα πρέπει να παρέχονται κατάλληλες υπηρεσίες προστασίας και υποστήριξης για τα θύματα. Η κατάρτιση των δικαστικών λειτουργών και των λειτουργών επιβολής του νόμου και άλλων δημόσιων λειτουργών με γνώμονα την ευαισθητοποίηση του φύλου είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης,
- (γ) Τα κράτη μέρη θα πρέπει να ενθαρρύνουν τη συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων και την έρευνα σχετικά με την έκταση, τις αιτίες και τις επιπτώσεις της βίας, καθώς και σχετικά με την αποτελεσματικότητα των μέτρων πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας,
- (...)
- (ρ) Τα μέτρα που είναι απαραίτητα για την αντιμετώπιση της οικογενειακής βίας θα πρέπει να περιλαμβάνουν:
Ποινικές κυρώσεις όπου είναι απαραίτητο και αστικά ένδικα μέσα σε περίπτωση ενδοοικογενειακής βίας,
Νομοθεσία για την κατάργηση της υπεράσπισης της τιμής σε σχέση με την επίθεση ή τη δολοφονία γυναίκας μέλους της οικογένειας - Υπηρεσίες για την εξασφάλιση της ασφάλειας και της προστασίας των θυμάτων οικογενειακής βίας, συμπεριλαμβανομένων ξενώνων, προγραμμάτων συμβουλευτικής και αποκατάστασης.

Πρόκειται για ένα από τα πρώτα διεθνή έγγραφα που ασχολούνται με το θέμα της βίας κατά των γυναικών. Τα κράτη που το επικυρώνουν έχουν την υποχρέωση να υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή του σε εθνικό επίπεδο. Το έγγραφο αυτό ζητά από τα συμβαλλόμενα κράτη να λάβουν ιδιαίτερη μέριμνα για την προστασία των γυναικών από τη βία. Υπογραμμίζει τις ειδικές υπηρεσίες προστασίας και υποστήριξης των θυμάτων και τους καρτισμένους και ευαισθητοποιημένους επαγγελματίες που παρέχουν υποστήριξη στις επιζώσες. Η έρευνα της έκτασης των αιτιών και των αποτελεσμάτων της βίας είναι επίσης σημαντικό στοιχείο της διαδικασίας που αποτελεί σημαντικό κομμάτι στην αλυσίδα επίλυσης του προβλήματος της βίας κατά των γυναικών. Μελετώντας το πρόβλημα, μπορούμε να δημιουργήσουμε ποιοτικά εργαλεία που θα οδηγήσουν στην καταστολή της βίας κατά των γυναικών. Ένα από αυτά τα σημαντικά εργαλεία είναι το εργαλείο εκτίμησης κινδύνου.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΚΑΘΕ ΜΟΡΦΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (CEDAW) ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ⁵ : ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΑΡ. 35

Η γενική σύσταση αρ. 35 της Επιτροπής για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW) σχετικά με την έμφυλη βία κατά των γυναικών, επικαιροποίηση της γενικής σύστασης αρ. 19 εγκρίθηκε το 2017 από την Επιτροπή CEDAW. «Συμπληρώνει και επικαιροποιεί την καθοδήγηση προς τα κράτη μέρη που παρατίθεται στη γενική σύσταση αριθ. 19 και θα πρέπει να διαβάζεται σε συνδυασμό με αυτήν». Στη σύσταση χρησιμοποιείται ο όρος «έμφυλη βία κατά των γυναικών» ως ακριβέστερος όρος, ο οποίος όχι μόνο κατονομάζει ρητά την έμφυλη αιτία και τον αντίκτυπο της βίας κατά των γυναικών, αλλά «ενισχύει περαιτέρω την κατανόηση

⁵ https://digitallibrary.un.org/record/1305057/files/CEDAW_C_GC_35-EN.pdf?ln=en





της βίας ως κοινωνικού και όχι ατομικού προβλήματος, που απαιτεί ολοκληρωμένες απαντήσεις, πέρα από εκείνες που αφορούν συγκεκριμένα γεγονότα, μεμονωμένους δράστες και θύματα/επιζώσες».

Η γενική σύσταση αρ. 35 αναγνωρίζει πολλές προόδους που έχουν σημειωθεί σε πολλές χώρες στον τομέα της καταπολέμησης της έμφυλης βίας κατά των γυναικών. Ταυτόχρονα, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «παρά τις προόδους αυτές, η βία κατά των γυναικών με βάση το φύλο, είτε διαπράττεται από κράτη, διακυβερνητικές οργανώσεις είτε από μη κρατικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένων ιδιωτών και ένοπλων ομάδων, παραμένει διάχυτη σε όλες τις χώρες, με υψηλά επίπεδα ατιμωρησίας».

Η σύσταση επαναλαμβάνει επίσης την ανάγκη να αντιμετωπιστεί η έμφυλη βία κατά των γυναικών ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δηλώνοντας ότι «το δικαίωμα των γυναικών σε μια ζωή απαλλαγμένη από έμφυλη βία είναι αδιαίρετο και αλληλοεξαρτώμενο από άλλα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων στη ζωή, την υγεία, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια, την ισότητα και την ίση προστασία εντός της οικογένειας, την ελευθερία από βασανιστήρια, σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση και την ελευθερία της έκφρασης, της μετακίνησης, της συμμετοχής, του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι».

Στο άρθρο IV. Συστάσεις, εξετάζονται οι βασικοί τομείς καταπολέμησης της έμφυλης βίας κατά των γυναικών - γενικά νομοθετικά μέτρα, πρόληψη, προστασία, δίωξη και τιμωρία. Στον τομέα των γενικών νομοθετικών μέτρων, η Επιτροπή συνιστά στα συμβαλλόμενα κράτη «να διασφαλίσουν ότι όλα τα νομικά συστήματα, συμπεριλαμβανομένων των πολυφωνικών νομικών συστημάτων, προστατεύουν τα θύματα/επιζώντες της έμφυλης βίας κατά των γυναικών και εξασφαλίζουν την πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη και σε αποτελεσματικό ένδικο μέσο...».

Στον τομέα της πρόληψης, συνιστάται στα συμβαλλόμενα κράτη «να παρέχουν υποχρεωτική, επαναλαμβανόμενη και αποτελεσματική ανάπτυξη ικανοτήτων, εκπαίδευση και κατάρτιση για τα μέλη του δικαστικού σώματος, τους δικηγόρους και τους αξιωματικούς επιβολής του νόμου, συμπεριλαμβανομένου του ιατροδικαστικού/ιατρικού προσωπικού, τους νομοθέτες και τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας (...) ώστε να τους εξοπλίσουν για να προλαμβάνουν και να αντιμετωπίζουν επαρκώς την έμφυλη βία κατά των γυναικών».

Η κατάρτιση αυτή αποτελεί προϋπόθεση για την αποτελεσματική προστασία, η οποία βασίζεται στις τελευταίες γνώσεις και βέλτιστες πρακτικές σχετικά με τη βία κατά των γυναικών λόγω φύλου, συμπεριλαμβανομένης της βίας μεταξύ συντρόφων, και τη δυναμική της εξουσίας και του ελέγχου.

Τέλος, οι συστάσεις στον τομέα της προστασίας, συνιστούν ρητά στα κράτη μέρη να εφαρμόσουν διάφορα προληπτικά μέτρα, όπως "την παροχή κατάλληλων και προσβάσιμων προστατευτικών μηχανισμών για την πρόληψη περαιτέρω ή πιθανής βίας, χωρίς την προϋπόθεση ότι τα θύματα/επιζώσες θα κινήσουν νομικές διαδικασίες, μεταξύ άλλων μέσω της άρσης των εμποδίων επικοινωνίας για τα θύματα με αναπηρίες".

Οι μηχανισμοί θα πρέπει να περιλαμβάνουν άμεση αξιολόγηση του κινδύνου και προστασία που θα περιλαμβάνει ευρύ φάσμα αποτελεσματικών μέτρων και, κατά περίπτωση, την έκδοση και παρακολούθηση διαταγών έξωσης, προστασίας, περιοριστικών μέτρων ή επείγουσας απαγόρευσης κατά των φερόμενων ως δραστών, συμπεριλαμβανομένων κατάλληλων κυρώσεων για τη μη συμμόρφωση. Τα προστατευτικά μέτρα θα πρέπει να αποφεύγουν την επιβολή αδικαιολόγητου οικονομικού, γραφειοκρατικού ή προσωπικού βάρους στις γυναίκες που είναι θύματα/επιζώντες. Τα δικαιώματα ή οι αξιώσεις των δραστών ή των φερόμενων ως δραστών κατά τη διάρκεια και μετά τη δικαστική διαδικασία, μεταξύ άλλων όσον αφορά την περιουσία, την ιδιωτική ζωή, την επιμέλεια των παιδιών, την πρόσβαση, την επαφή και τις επισκέψεις, θα πρέπει να καθορίζονται υπό το πρίσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών και των παιδιών στη ζωή και τη σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική ακεραιότητα και να καθοδηγούνται από την αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού".





ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΣΥΣΤΑΣΗ REC(2002)5 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΤΩΝ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ⁶

Στις 30 Απριλίου 2002, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης εξέδωσε τη σύσταση Rec(2002)5 προς τα κράτη μέλη σχετικά με την προστασία των γυναικών από τη βία. Η σύσταση παραπέμπει σε προηγούμενα διεθνή έγγραφα και έγγραφα της ΕΕ σχετικά με τη βία κατά των γυναικών. Παρόλο που το έγγραφο δεν εξετάζει την αξιολόγηση κινδύνου *καθεαυτή*, περιλαμβάνει αρκετά σημεία που αφορούν την αξιολόγηση κινδύνου.

Συνιστά την εκπόνηση θεσμικών σχεδίων δράσης (IV): Τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν «όλους τους αρμόδιους φορείς που ασχολούνται με τη βία κατά των γυναικών (αστυνομία, ιατρικά και κοινωνικά επαγγέλματα) να καταρτίσουν μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα συντονισμένα σχέδια δράσης, τα οποία προβλέπουν δραστηριότητες για την πρόληψη της βίας και την προστασία των θυμάτων». Στο παράρτημα παρατίθενται ορισμένες συστάσεις που ακολουθούν την αρχή της ασφάλειας των θυμάτων και δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην κατάρτιση των επαγγελματιών.

3. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν, να αναπτύξουν και/ή να βελτιώσουν, όπου χρειάζεται, εθνικές πολιτικές κατά της βίας με βάση:
- α. μέγιστη ασφάλεια και προστασία των θυμάτων,
 - β. ενδυνάμωση των θυματοποιημένων γυναικών με βέλτιστες δομές υποστήριξης και βοήθειας που αποφεύγουν τη δευτερογενή θυματοποίηση,
(...)
 - ε. εξασφάλιση ειδικής κατάρτισης για τους επαγγελματίες που έρχονται αντιμέτωποι με τη βία κατά των γυναικών
(...)
8. να συμπεριλάβει στα προγράμματα βασικής κατάρτισης των μελών της αστυνομίας, του δικαστικού προσωπικού και του ιατρικού και κοινωνικού τομέα στοιχεία σχετικά με την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και όλων των άλλων μορφών βίας που πλήττουν τις γυναίκες,
9. να συμπεριλάβουν στα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης του εν λόγω προσωπικού, πληροφορίες και εκπαίδευση, ώστε να τους παρέχουν τα μέσα για τον εντοπισμό και τη διαχείριση καταστάσεων κρίσης και να βελτιώσουν τον τρόπο με τον οποίο τα θύματα γίνονται δεκτά, ακούγονται και συμβουλευονται,
10. να ενθαρρύνει τη συμμετοχή του προσωπικού αυτού σε προγράμματα εξειδικευμένης κατάρτισης, εντάσσοντας τα τελευταία σε ένα σύστημα επιβράβευσης των επιδόσεων,
11. να ενθαρρύνει τη συμπερίληψη ζητημάτων σχετικά με τη βία κατά των γυναικών στην κατάρτιση των δικαστών,
12. να ενθαρρύνουν τα αυτορρυθμιζόμενα επαγγέλματα, όπως οι σύμβουλοι ψυχικής υγείας, να αναπτύξουν στρατηγικές κατά της σεξουαλικής κακοποίησης που θα μπορούσαν να διαπράξουν άτομα σε θέσεις εξουσίας,

Περαιτέρω σημεία του Παραρτήματος εξετάζουν συγκεκριμένους τομείς στους οποίους τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να προβούν σε βελτιώσεις κατά της βίας κατά των γυναικών, που περιέχουν στοιχεία αξιολόγησης κινδύνου. Μεταξύ των *δικαστικών διαδικασιών*, συνιστάται "σε όλα τα στάδια της διαδικασίας να λαμβάνεται υπόψη η σωματική και ψυχολογική κατάσταση των θυμάτων και να μπορούν να λαμβάνουν ιατρική και ψυχολογική φροντίδα".

Στον τομέα της *συνδρομής και προστασίας των θυμάτων (υποδοχή, θεραπεία και συμβουλευτική)*, οι συστάσεις εξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο τα όργανα επιβολής του νόμου πρέπει να αντιμετωπίζουν τα θύματα βίας

⁶ https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805e2612





προκειμένου να αποτρέψουν τη δευτερογενή (εκ νέου) θυματοποίηση. Πέρα από τις γυναίκες θύματα, συζητούνται επίσης οι ανάγκες των παιδιών.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει

29. να διασφαλίζουν ότι η αστυνομία και άλλα όργανα επιβολής του νόμου δέχονται, μεταχειρίζονται και συμβουλεύουν τα θύματα με κατάλληλο τρόπο, με βάση τον σεβασμό του ανθρώπου και της αξιοπρέπειας, και χειρίζονται τις καταγγελίες με εμπιστευτικό τρόπο- τα θύματα πρέπει να ακούγονται χωρίς καθυστέρηση από ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό σε χώρους που είναι σχεδιασμένοι να δημιουργούν σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ του θύματος και του αστυνομικού και να διασφαλίζουν, στο μέτρο του δυνατού, ότι τα θύματα βίας έχουν τη δυνατότητα να ακουστούν από γυναίκα αστυνομικό, εφόσον το επιθυμούν,

30. Για το σκοπό αυτό, να λάβει μέτρα για την αύξηση του αριθμού των γυναικών αστυνομικών σε όλα τα επίπεδα ευθύνης,

(...)

33. να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει ότι κανένα από τα θύματα δεν θα υποστεί δευτερογενή (επαν)θυματοποίηση ή οποιαδήποτε μεταχείριση χωρίς ευαισθησία ως προς το φύλο από το αστυνομικό, υγειονομικό και κοινωνικό προσωπικό που είναι υπεύθυνο για την παροχή βοήθειας, καθώς και από το δικαστικό προσωπικό.

Συνοψίζοντας, η σύσταση Rec(2002)5 της Επιτροπής Υπουργών ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να δώσουν προτεραιότητα στην ασφάλεια των γυναικών στην πρόληψη και στην υποστήριξη των θυμάτων, κυρίως μέσω επαγγελματικής κατάρτισης και ευαίσθητων νομικών διαδικασιών. Δεν ασχολείται ειδικά με την εκτίμηση κινδύνου, αλλά συνιστά στα θεσμικά όργανα να καταρτίζουν συντονισμένα σχέδια δράσης.

ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΤΗΝ
ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ
(ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ) ⁷

Η σύμβαση της Κωνσταντινούπολης εγκρίθηκε από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 7 Απριλίου 2011. Άνοιξε για υπογραφή στις 11 Μαΐου 2011 κατά την 121η σύνοδο της Επιτροπής Υπουργών στην Κωνσταντινούπολη. Η Σύμβαση τέθηκε σε ισχύ την 1η Αυγούστου 2014. Μέχρι τον Μάρτιο του 2019 είχε υπογραφεί από 46 χώρες (μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα) και από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η σύμβαση της Κωνσταντινούπολης ορίζει την εκτίμηση και τη διαχείριση των κινδύνων στο άρθρο 51.

Άρθρο 51 - Εκτίμηση και διαχείριση κινδύνων

1. Τα μέρη λαμβάνουν τα αναγκαία νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η αξιολόγηση του κινδύνου θανάτου, της σοβαρότητας της κατάστασης και του κινδύνου επαναλαμβανόμενης βίας διενεργείται από όλες τις αρμόδιες αρχές, προκειμένου να διαχειριστούν τον κίνδυνο και, εάν είναι απαραίτητο, να παράσχουν συντονισμένη ασφάλεια και υποστήριξη.

2. Τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν τα αναγκαία νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι η αξιολόγηση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 λαμβάνει δεόντως υπόψη, σε όλα τα στάδια της έρευνας και της

⁷ <https://rm.coe.int/168008482e>





εφαρμογής των προστατευτικών μέτρων, το γεγονός ότι οι δράστες των πράξεων βίας που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας σύμβασης κατέχουν ή έχουν πρόσβαση σε πυροβόλα όπλα.

Το άρθρο 51 ορίζει ότι τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεούνται να λαμβάνουν τα αναγκαία νομοθετικά και άλλα μέτρα για να διασφαλίζουν ότι πραγματοποιείται αξιολόγηση του κινδύνου θνησιμότητας, της σοβαρότητας της κατάστασης και του κινδύνου επαναλαμβανόμενης βίας ως προϋπόθεση για τη λήψη μέτρων προστασίας των γυναικών από τη βία. Το άρθρο αυτό στην πρώτη του παράγραφο ορίζει τα στοιχεία που πρέπει να ληφθούν για την προστασία των γυναικών από τη σοβαρή βία που μπορεί να έχει θανατηφόρες συνέπειες. Τα βήματα αυτά είναι τα εξής:

- Νομοθετικά και άλλα μέτρα που θα διασφαλίζουν την εφαρμογή της εκτίμησης κινδύνου για κάθε μεμονωμένη αναφορά βίας με τη χρήση εργαλείου εκτίμησης κινδύνου. Το εργαλείο εκτίμησης κινδύνου πρέπει να δημιουργηθεί και να εφαρμοστεί ως τυπική διαδικασία σε περιπτώσεις βίας κατά των γυναικών και ενδοοικογενειακής βίας.
- Μετά την εκτίμηση των κινδύνων θα πρέπει να γίνεται διαχείριση των κινδύνων και να παρέχεται προστασία και υποστήριξη στις γυναίκες που επιβιώνουν από τη βία και να τερματίζεται η βία με κατάλληλη μεταχείριση και τιμωρία του δράστη της βίας.
- Το τρίτο στοιχείο είναι η συνεργασία μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων στη διαδικασία καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση. Η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων μερών που εμπλέκονται σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση βίας κατά των γυναικών θα πρέπει να συντονίζεται και η συνεργασία θα πρέπει να τυποποιείται.

Στη δεύτερη παράγραφο δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην κατοχή ή την πρόσβαση σε όπλα από τους δράστες βίας. Έτσι, η κατοχή ή η πρόσβαση σε όπλο από δράστη βίας αναγνωρίζεται ως ένα ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο της αξιολόγησης που εξηγείται στην παράγραφο 1, το οποίο πρέπει να περιλαμβάνεται σε όλες τις φάσεις της έρευνας και της εφαρμογής προστατευτικών μέτρων.

Το περιεχόμενο του άρθρου 51 επεξηγείται επιπλέον στην επεξηγηματική έκθεση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, η οποία παρέχει επεξήγηση των θεμάτων που σχετίζονται με την ασφάλεια των θυμάτων και τις υποχρεώσεις και τους ρόλους των εμπλεκόμενων φορέων.

ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ ⁸

Άρθρο 51 - Εκτίμηση και διαχείριση κινδύνων

260. Η μέριμνα για την ασφάλεια του θύματος πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο κάθε παρέμβασης σε περιπτώσεις όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας σύμβασης. Συνεπώς, το άρθρο αυτό θεσπίζει την υποχρέωση να διασφαλίζεται ότι όλες οι αρμόδιες αρχές, και όχι μόνο η αστυνομία, αξιολογούν αποτελεσματικά και καταρτίζουν σχέδιο για τη διαχείριση των κινδύνων για την ασφάλεια που αντιμετωπίζει ένα συγκεκριμένο θύμα κατά περίπτωση, σύμφωνα με τυποποιημένη διαδικασία και σε συνεργασία και συντονισμό μεταξύ τους.

⁸ <https://rm.coe.int/1680a48903>





Πολλοί δράστες απειλούν τα θύματά τους με σοβαρή βία, συμπεριλαμβανομένου του θανάτου, και έχουν ασκήσει σοβαρή βία στα θύματά τους στο παρελθόν. Συνεπώς, είναι σημαντικό σε κάθε αξιολόγηση και διαχείριση κινδύνου να λαμβάνεται υπόψη η πιθανότητα επαναλαμβανόμενης βίας, ιδίως θανατηφόρας βίας, και να αξιολογείται επαρκώς η σοβαρότητα της κατάστασης.

261. Σκοπός της διάταξης αυτής είναι να διασφαλιστεί η δημιουργία ενός αποτελεσματικού πολυυπηρεσιακού δικτύου επαγγελματιών για την προστασία των θυμάτων υψηλού κινδύνου. Συνεπώς, η εκτίμηση κινδύνου πρέπει να διενεργείται με σκοπό τη διαχείριση του εντοπισμένου κινδύνου με την εκπόνηση ενός σχεδίου ασφαλείας για το εν λόγω θύμα, προκειμένου να παρέχεται συντονισμένη ασφάλεια και υποστήριξη, εάν είναι απαραίτητο.

262. Ωστόσο, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι κάθε μέτρο που λαμβάνεται για την αξιολόγηση και τη διαχείριση του κινδύνου περαιτέρω βίας επιτρέπει να γίνονται πάντοτε σεβαστά τα δικαιώματα του κατηγορουμένου. Ταυτόχρονα, είναι υψίστης σημασίας τα μέτρα αυτά να μην επιδεινώνουν τυχόν βλάβες που υφίστανται τα θύματα και οι έρευνες και οι δικαστικές διαδικασίες να μην οδηγούν σε δευτερογενή θυματοποίηση.

263. Η παράγραφος 2 επεκτείνει την υποχρέωση να διασφαλίζεται ότι η εκτίμηση κινδύνου που αναφέρεται στην πρώτη παράγραφο του παρόντος άρθρου λαμβάνει δεόντως υπόψη αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με την κατοχή πυροβόλων όπλων από τους δράστες. Η κατοχή πυροβόλων όπλων από τους δράστες δεν αποτελεί μόνο ένα ισχυρό μέσο για την άσκηση ελέγχου επί των θυμάτων, αλλά αυξάνει επίσης τον κίνδυνο ανθρωποκτονίας. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε καταστάσεις μετά από συγκρούσεις ή σε χώρες με παράδοση στην κατοχή πυροβόλων όπλων, γεγονός που μπορεί να παρέχει στους δράστες μεγαλύτερη πρόσβαση σε αυτά τα όπλα. Ωστόσο, πολύ σοβαρές περιπτώσεις βίας κατά των γυναικών και ενδοοικογενειακής βίας διαπράττονται με τη χρήση πυροβόλων όπλων και σε όλες τις άλλες χώρες. Για το λόγο αυτό, οι συντάκτες θεώρησαν απαραίτητο να θέσουν στα μέρη την υποχρέωση να διασφαλίσουν ότι κάθε αξιολόγηση των κινδύνων που αντιμετωπίζει ένα θύμα θα πρέπει να λαμβάνει συστηματικά υπόψη, σε όλα τα στάδια της έρευνας και της εφαρμογής προστατευτικών μέτρων, εάν ο δράστης κατέχει νόμιμα ή παράνομα πυροβόλα όπλα ή έχει πρόσβαση σε αυτά, προκειμένου να διασφαλιστεί η ασφάλεια των θυμάτων. Για παράδειγμα, κατά την έκδοση επείγουσών διαταγών απαγόρευσης, περιοριστικών ή προστατευτικών διαταγών και κατά την επιβολή ποινών μετά από ποινικές καταδίκες για οποιαδήποτε από τις μορφές βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας σύμβασης, τα μέρη μπορούν να θεσπίσουν, στο πλαίσιο των εθνικών τους νομικών συστημάτων, τα μέτρα που είναι αναγκαία για την άμεση κατάσχεση πυροβόλων όπλων και πυρομαχικών. Επιπλέον, προκειμένου να καλυφθούν όλα τα όπλα που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε σοβαρές περιπτώσεις βίας, ιδίως μαχαίρια μάχης, τα μέρη ενθαρρύνονται να λαμβάνουν υπόψη, στο μέτρο του δυνατού, την κατοχή ή την πρόσβαση σε τέτοια όπλα.

Το άρθρο 51 θέτει την ασφάλεια του θύματος στην πρώτη θέση κάθε παρέμβασης. Όλες οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να αξιολογούν αποτελεσματικά και να σχεδιάζουν ένα σχέδιο για τη διαχείριση των κινδύνων για την ασφάλεια που αντιμετωπίζει κάθε θύμα και αυτό θα πρέπει να γίνεται κατά περίπτωση. Είναι πολύ σημαντικό να σημειωθεί αυτό που τονίζεται εδώ ότι η υποχρέωση αυτή δεν περιορίζεται μόνο στην αστυνομία. Όλοι οι άλλοι σχετικοί ενδιαφερόμενοι φορείς θα πρέπει να συμμετέχουν σε αυτές τις διαδικασίες.

Η συνεργασία μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων αναγνωρίζεται ως σημαντικός παράγοντας αποτελεσματικής αντιμετώπισης των κινδύνων και της ασφάλειας των θυμάτων. Σκοπός της διάταξης αυτής είναι να διασφαλιστεί η δημιουργία ενός αποτελεσματικού πολυυπηρεσιακού δικτύου εμπειρογνομόνων για την προστασία των θυμάτων υψηλού κινδύνου. Η ανάπτυξη και η τυποποιημένη χρήση ενός εργαλείου για την εκτίμηση του κινδύνου πρέπει να αποτελεί προϋπόθεση για την αποτελεσματική διαχείριση της κατάστασης. Η εκτίμηση κινδύνου πρέπει να διενεργείται με στόχο τη διαχείριση του εντοπισμένου κινδύνου με την ανάπτυξη ενός σχεδίου ασφαλείας για κάθε θύμα, ώστε να παρέχεται συντονισμένη ασφάλεια και υποστήριξη ανάλογα με τις ανάγκες. Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να αναπτυχθεί και να εφαρμοστεί ως τυποποιημένη διαδικασία σε





συνεργασία και συντονισμό με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς που εμπλέκονται στη διαδικασία αυτή. Το εργαλείο για την αξιολόγηση του κινδύνου σε περιπτώσεις βίας κατά των γυναικών που ορίζεται στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την αποτελεσματική προστασία των γυναικών από περαιτέρω βία, την πρόληψη της δευτερογενούς θυματοποίησης των γυναικών που επιβιώνουν και τον τερματισμό της βίας μακροπρόθεσμα. Κρίσιμα στοιχεία που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε κάθε εκτίμηση κινδύνου είναι η πιθανότητα επαναλαμβανόμενης βίας, ιδίως θανατηφόρας βίας, και η κατάλληλη εκτίμηση της σοβαρότητας της κατάστασης.

Κατά τη διαδικασία προστασίας των θυμάτων δευτερογενούς θυματοποίησης είναι πολύ σημαντικό τα μέτρα που λαμβάνονται να μην επιδεινώνουν οποιαδήποτε βλάβη που υφίστανται τα θύματα σε όλες τις φάσεις της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων των ερευνών και των δικαστικών διαδικασιών.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση (σ. 263), η κατοχή πυροβόλου όπλου από τον δράστη δεν είναι μόνο ένας ισχυρός τρόπος άσκησης ελέγχου επί του θύματος, αλλά αυξάνει επίσης τον κίνδυνο δολοφονίας. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στις χώρες μετά από συγκρούσεις. Ως εκ τούτου, οι δημόσιες αρχές πρέπει να διασφαλίζουν την άμεση κατάσχεση πυροβόλων όπλων και πυρομαχικών, καθώς και άλλων όπλων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε περιπτώσεις βίας, ιδίως μαχαιριών μάχης, κατά την έκδοση διαταγών απομάκρυνσης ή περιοριστικών μέτρων σε περιπτώσεις άλλων μέτρων προστασίας.

ΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ (ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ) ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ COVID-19⁹

Επιπλέον, το Συμβούλιο της Ευρώπης εξέδωσε ειδικό έγγραφο ως αντίδραση στην πανδημία COVID-19 και τις συνέπειές της στη βία κατά των γυναικών. Το έγγραφο αυτό είναι η Δήλωση της Επιτροπής των Μερών της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης) σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 και εκδόθηκε στις 20 Απριλίου 2020. Στο εισαγωγικό μέρος τονίζεται ο αρνητικός αντίκτυπος της πανδημίας COVID-19 στο πρόβλημα της βίας κατά των γυναικών, καθώς και ο αυξημένος κίνδυνος έκθεσης των γυναικών και των κοριτσιών στη βία και υπενθυμίζεται η σημασία της ολοκληρωμένης προσέγγισης των νέων προκλήσεων.

Στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Πιθανή δράση και μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19", σύμφωνα με τις επιλεγμένες διατάξεις της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, ένα από τα άρθρα που επισημαίνονται είναι το άρθρο 51 που αναφέρεται στην εκτίμηση και διαχείριση κινδύνων:

- Άρθρο 51 (Εκτίμηση και διαχείριση κινδύνων): Στο πλαίσιο της πανδημίας παραμένει ζωτικής σημασίας η συνέχιση της αξιολόγησης της σοβαρότητας της κατάστασης των θυμάτων και του κινδύνου επαναλαμβανόμενης βίας. Στο μέτρο του δυνατού και υπό την προϋπόθεση ότι έχουν ληφθεί προληπτικά μέτρα για την πρόληψη της μετάδοσης, η προφυλάκιση θα πρέπει να παραμείνει η προτιμώμενη επιλογή σε περιπτώσεις υψηλού κινδύνου. Σε περίπτωση που ως συνέπεια της πανδημίας καταφεύγουν σε εναλλακτικές λύσεις για τη στέριση της

⁹ <https://rm.coe.int/declaration-committee-of-the-parties-to-ic-covid-/16809e33c6n-cases-of-violence-against-women>





ελευθερίας του δράστη και την προφυλάκιση, δεν θα πρέπει να αποφασίζονται χωρίς ενημέρωση του θύματος και χωρίς αξιολόγηση των συνεπειών τους για την ασφάλεια του θύματος.

Το άρθρο αυτό υπογραμμίζει τη σημασία της διενέργειας αξιολόγησης κινδύνου σε περιπτώσεις βίας κατά των γυναικών υπό τις συνθήκες της πανδημίας COVID-19. Σε περιπτώσεις υψηλού κινδύνου βίας κατά των γυναικών τονίζεται η κράτηση του δράστη της βίας ως μέτρο προστασίας που θα πρέπει να εφαρμόζεται με σεβασμό όλων των υγειονομικών μέτρων που σχετίζονται με τους περιορισμούς του COVID-19. Στις περιπτώσεις που αυτό δεν είναι δυνατό λόγω της πανδημίας θα πρέπει να αξιολογούνται όλες οι αποφάσεις και να ενημερώνονται τα θύματα για αυτές.

ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΕ

ΟΔΗΓΙΑ 2012/29/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ¹⁰

Η οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων στον τομέα των δικαιωμάτων, της στήριξης και της προστασίας των θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλασιού 2001/220/JHA του Συμβουλίου (εφεξής "οδηγία για τα θύματα") καθορίζει τα δικαιώματα που πρέπει να έχουν τα θύματα ποινικών αδικημάτων στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας. Η ατομική αξιολόγηση, σύμφωνα με την οδηγία για τα θύματα, αποσκοπεί στον εντοπισμό των ειδικών αναγκών προστασίας και στον προσδιορισμό του κατά πόσον και σε ποιο βαθμό θα επωφεληθούν από ειδικά μέτρα κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας λόγω της ιδιαίτερης ευαλωτότητάς τους και στην πρόληψη της δευτερογενούς και επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης, του εκφοβισμού και των αντιποίνων.

Το άρθρο 22 της οδηγίας για την αξιολόγηση του κινδύνου για τα θύματα ορίζει:

Ατομική αξιολόγηση των θυμάτων για τον εντοπισμό ειδικών αναγκών προστασίας

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα θύματα λαμβάνουν έγκαιρη και ατομική αξιολόγηση, σύμφωνα με τις εθνικές διαδικασίες, για τον προσδιορισμό των ειδικών αναγκών προστασίας και για να διαπιστωθεί εάν και σε ποιο βαθμό θα μπορούσαν να επωφεληθούν από ειδικά μέτρα κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, όπως προβλέπεται στα άρθρα 23 και 24, λόγω της ιδιαίτερης ευπάθειάς τους σε δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση, εκφοβισμό και αντίποινα.

2. Η ατομική αξιολόγηση λαμβάνει ιδίως υπόψη:

- (α) τα προσωπικά χαρακτηριστικά του θύματος,
- (β) τον τύπο ή τη φύση του εγκλήματος- και
- (γ) τις περιστάσεις του εγκλήματος.

3. Στο πλαίσιο της εξατομικευμένης αξιολόγησης, δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στα θύματα που έχουν υποστεί σημαντική βλάβη λόγω της σοβαρότητας του εγκλήματος- στα θύματα που υπέστησαν έγκλημα που διαπράχθηκε με προκατάληψη ή κίνητρο διακρίσεων, το οποίο θα μπορούσε, ιδίως, να σχετίζεται με τα

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:315:0057:0073:EN:PDF>



προσωπικά τους χαρακτηριστικά- στα θύματα των οποίων η σχέση με τον δράστη και η εξάρτησή τους από αυτόν τα καθιστά ιδιαίτερα ευάλωτα. Από την άποψη αυτή, τα θύματα τρομοκρατίας, οργανωμένου εγκλήματος, εμπορίας ανθρώπων, βίας λόγω φύλου, βίας σε στενή σχέση, σεξουαλικής βίας, εκμετάλλευσης ή εγκλήματος μίσους και τα θύματα με αναπηρία λαμβάνονται δεόντως υπόψη.

4. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, τεκμαίρεται ότι τα παιδιά-θύματα έχουν ειδικές ανάγκες προστασίας λόγω της ευπάθειάς τους σε δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση, εκφοβισμό και αντίποινα. Για να καθοριστεί εάν και σε ποιο βαθμό θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τα ειδικά μέτρα που προβλέπονται στα άρθρα 23 και 24, τα παιδιά θύματα υπόκεινται σε ατομική αξιολόγηση όπως προβλέπεται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου.

5. Η έκταση της ατομικής αξιολόγησης μπορεί να προσαρμόζεται ανάλογα με τη σοβαρότητα του εγκλήματος και το βαθμό της προφανής βλάβης που υπέστη το θύμα.

6. Οι ατομικές αξιολογήσεις διενεργούνται με τη στενή συμμετοχή του θύματος και λαμβάνουν υπόψη τις επιθυμίες του, ακόμη και όταν δεν επιθυμεί να επωφεληθεί από τα ειδικά μέτρα που προβλέπονται στα άρθρα 23 και 24.

7. Εάν τα στοιχεία που αποτελούν τη βάση της ατομικής αξιολόγησης έχουν μεταβληθεί σημαντικά, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν την επικαιροποίησή της καθ' όλη τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας.

Σκοπός της διενέργειας ατομικής αξιολόγησης των θυμάτων είναι να προσδιοριστεί το είδος της βοήθειας που χρειάζονται τα θύματα και οι ανάγκες προστασίας τους (η οδηγία για τα θύματα χρησιμοποιεί τον όρο "ειδικές ανάγκες προστασίας"). Πρόκειται για ατομική αξιολόγηση, πράγμα που σημαίνει ότι η αρχή που συντάσσει την αξιολόγηση πρέπει να εκκινεί από μια συγκεκριμένη περίπτωση και να λαμβάνει υπόψη της την ειδική απειλή για το θύμα κατά την αξιολόγηση. Το ποιες ανάγκες έχει ένα μεμονωμένο θύμα και ποια είναι τα καταλληλότερα μέτρα για την προστασία του και την πρόληψη της δευτερογενούς θυματοποίησης πρέπει να βασίζεται σε όλες τις περιστάσεις της μεμονωμένης περίπτωσης.

Η οδηγία για τα θύματα ορίζει ότι πρέπει να αξιολογούνται, όταν η ατομική αξιολόγηση προετοιμάζει τα προσωπικά χαρακτηριστικά του θύματος, το είδος του εγκλήματος και τις συνθήκες υπό τις οποίες διαπράχθηκε το έγκλημα. Ο φορέας που προετοιμάζει την ατομική αξιολόγηση πρέπει να αξιολογεί τόσο τους αντικειμενικούς παράγοντες που ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο το θύμα (π.χ. είδος του εγκλήματος) όσο και τους υποκειμενικούς παράγοντες (είναι σε θέση το θύμα να προστατεύσει τον εαυτό του ή χρειάζεται τη βοήθεια κυβερνητικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων- είναι οι συνθήκες που ο δράστης θα συνεχίσει να απειλεί το θύμα...). Η οδηγία για τα θύματα απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή στα θύματα:

- θύματα που έχουν υποστεί έγκλημα που διαπράχθηκε με προκατάληψη ή κίνητρο διάκρισης, το οποίο θα μπορούσε, ιδίως, να σχετίζεται με τα προσωπικά τους χαρακτηριστικά,
- θύματα που είναι ιδιαίτερα ευάλωτα λόγω της σχέσης τους με τον δράστη ή της εξάρτησής τους από αυτόν,
- τα θύματα υπέστησαν σημαντική ζημία λόγω της σοβαρότητας του εγκλήματος.





Σε σχέση με τις προαναφερθείσες περιστάσεις, η οδηγία για τα θύματα υπογραμμίζει συγκεκριμένα τα θύματα τρομοκρατίας, οργανωμένου εγκλήματος, εμπορίας ανθρώπων, βίας λόγω φύλου, βίας μεταξύ συντρόφων, σεξουαλικής βίας, εκμετάλλευσης ή εγκλημάτων μίσους, καθώς και τα θύματα με αναπηρία.

Η οδηγία για τα θύματα δίνει ιδιαίτερη προσοχή στη μεταχείριση των παιδιών. Θεωρείται ότι το παιδί ως θύμα έχει ειδικές ανάγκες προστασίας και ότι πρέπει να διενεργείται ατομική αξιολόγηση, ώστε να μπορούν να εφαρμοστούν μέτρα για την προστασία των συμφερόντων του κατά την ποινική διαδικασία.

Η οδηγία για τα θύματα θεσπίζει επομένως την υποχρέωση της αρχής να προβαίνει σε ατομική αξιολόγηση, αλλά παρέχει επίσης καθοδήγηση - ποιες περιστάσεις είναι σημαντικές κατά την προετοιμασία της ατομικής αξιολόγησης. Η οδηγία για τα θύματα δεν ορίζει τη διαδικασία κατάρτισης της ατομικής αξιολόγησης- δεν διευκρινίζει σε ποιο στάδιο της διαδικασίας θα πρέπει να καταρτιστεί η ατομική αξιολόγηση (η οδηγία για τα θύματα ορίζει ότι η αξιολόγηση θα πρέπει να καταρτιστεί "εγκαίρως". Δεδομένου του σκοπού της ατομικής αξιολόγησης, είναι σωστό μόνο εάν η αξιολόγηση προετοιμάζεται όσο το δυνατόν νωρίτερα στη διαδικασία, κατά προτίμηση κατά την πρώτη επαφή του θύματος με κυβερνητικές ή μη κυβερνητικές αρχές), δεν καθορίζεται από ποιο θεσμικό όργανο πρέπει να προετοιμάσει την αξιολόγηση ή τους εμπειρογνώμονες που πρέπει να συμμετέχουν στην προετοιμασία της αξιολόγησης (δεδομένου ότι η οδηγία για τα θύματα ορίζει τα δικαιώματα των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, είναι λογικό ότι η ατομική αξιολόγηση πρέπει να προετοιμάζεται από θεσμικό όργανο που συμμετέχει ή συνδέεται με την ποινική διαδικασία, εάν είναι δυνατόν, με τη συμμετοχή άλλων θεσμικών οργάνων που παρέχουν βοήθεια στο θύμα), δεν προσδιορίζεται επίσης ο τρόπος με τον οποίο πρέπει να γίνεται η ατομική αξιολόγηση (με τη βοήθεια ερωτηματολογίου, γραπτώς, μόνο προφορικά...).

Η οδηγία για το θύμα ορίζει ότι είναι απαραίτητο να συνεργάζεται στενά με το θύμα και να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες, τις ικανότητες και τις επιθυμίες του. Η ατομική αξιολόγηση δεν πρέπει να είναι τυπική, αλλά να βασίζεται σε συζήτηση με το θύμα. Μόνο με αυτόν τον τρόπο μπορεί να επιτευχθεί ο στόχος της πρόληψης της δευτερογενούς και εκ νέου θυματοποίησης. Η οδηγία για τα θύματα ορίζει επίσης ότι η ατομική αξιολόγηση πρέπει να επικαιροποιείται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, εάν αλλάξουν τα στοιχεία που αποτελούν τη βάση της αξιολόγησης.

Οι ευρωπαϊκές οδηγίες θέτουν ελάχιστους κανόνες, τους οποίους τα κράτη μέλη πρέπει να μεταφέρουν στα εθνικά τους νομικά συστήματα. Τα κράτη μέλη μετέφεραν επίσης την οδηγία για τα θύματα στην εθνική τους νομοθεσία με τον τρόπο που είναι ο πλέον κατάλληλος για το ήδη υπάρχον σύστημα προστασίας των δικαιωμάτων των θυμάτων. Ωστόσο, κατά τη μεταφορά των κανονισμών (ή θα έπρεπε να) εκκινούν από το σκοπό της Οδηγίας για τα θύματα και συγκεκριμένα: το σκοπό της σύνθεσης της ατομικής αξιολόγησης.

Η οδηγία για τα θύματα αφήνει στα κράτη μέλη να ρυθμίσουν τη διαδικασία προετοιμασίας της ατομικής αξιολόγησης. Η οδηγία για τα θύματα ορίζει ότι είναι απαραίτητο να λαμβάνονται υπόψη τα προσωπικά χαρακτηριστικά του θύματος, ο τύπος και οι περιστάσεις του εγκλήματος και οι άλλες περιστάσεις. Η οδηγία για τα θύματα αναφέρει ιδιαίτερη προσοχή στα θύματα εγκλημάτων, αλλά δεν δίνει περαιτέρω οδηγίες σχετικά με την εξέταση άλλων περιστάσεων. Ανάλογα με τον σκοπό της προετοιμασίας της ατομικής αξιολόγησης, είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη (εκτός από τις περιστάσεις της ίδιας της εγκληματικής πράξης):

- τη σχέση μεταξύ του θύματος και του δράστη και το κατά πόσον το θύμα ζει με τον δράστη (μια στενή ή συγγενική σχέση του θύματος είναι συνήθως πιο επικίνδυνη),
- αν ο δράστης άσκησε βία στο θύμα και ποια μορφή βίας χρησιμοποίησε ο δράστης,





- αν η εγκληματική πράξη επαναλαμβάνεται ή αν η ένταση αυξάνεται (π.χ. αν ο δράστης κλιμακώνει τη βία),
- ο δράστης έχει απειλήσει ποτέ το θύμα- το θύμα αισθάνεται ότι ο δράστης μπορεί να πραγματοποιήσει τις απειλές (επειδή έχει ήδη προσπαθήσει να της επιτεθεί ή την έχει απειλήσει με όπλα ή επικίνδυνα αντικείμενα)
- ο δράστης έχει προβλήματα ψυχικής υγείας που μπορεί να τον καταστήσουν επικίνδυνο για τον εαυτό του ή για άλλους,
- ο δράστης έχει προβλήματα εθισμού,
- το θύμα εξαρτάται οικονομικά ή με άλλο τρόπο από τον δράστη,
- το θύμα είναι πιο ευάλωτο λόγω ηλικίας, αναπηρίας, προβλημάτων ψυχικής ή σωματικής υγείας ή κάποιας άλλης περίπτωσης και δεν μπορεί να υπερασπιστεί τον εαυτό του έναντι της βίας,
- έχει το θύμα ένα ανεπτυγμένο κοινωνικό δίκτυο (ιδιωτικό) και είναι ενταγμένο σε κάποιο από τα προγράμματα βοήθειας των θυμάτων εγκλημάτων,
- το θύμα είναι φοβισμένο, σε κατάσταση σοκ, σε κατάσταση στρες,
- το θύμα δεν έχει την ιθαγένεια της χώρας στην οποία διαμένει και δεν γνωρίζει τη γλώσσα της χώρας αυτής,
- άλλες περιστάσεις σχετικά με το θύμα, τον δράστη ή την εγκληματική πράξη, οι οποίες σε μια συγκεκριμένη περίπτωση αυξάνουν ή μειώνουν τον κίνδυνο του θύματος και τις οποίες η αρχή εντοπίζει κατά την προετοιμασία της ατομικής αξιολόγησης.

Ορισμένες χώρες προετοιμάζουν μια ατομική αξιολόγηση με τη βοήθεια ενός ερωτηματολογίου στο οποίο συλλέγονται "πόντοι" και με βάση τους πόντους που συλλέγονται καθορίζεται το επίπεδο απειλής. Αυτός ο τρόπος προετοιμασίας της ατομικής αξιολόγησης είναι καλός, διότι είναι τυποποιημένος και (εάν το ερωτηματολόγιο έχει συνταχθεί σωστά) μειώνει την πιθανότητα το άτομο που προετοιμάζει την ατομική αξιολόγηση μαζί με το θύμα να παραβλέψει κάποια σημαντική περίπτωση. Από την άλλη πλευρά, λόγω της τυποποίησης, μια περίπτωση που θέτει το θύμα σε μεγάλο κίνδυνο μπορεί να παραβλεφθεί, επειδή το ερωτηματολόγιο δεν της δίνει αρκετή βαρύτητα.

Μια ατομική αξιολόγηση που συντάσσεται π.χ. από αστυνομικούς κατά την πρώτη επαφή με το θύμα (ίσως στον τόπο του συμβάντος ή όταν το θύμα βρίσκεται σε κατάσταση σοκ ή υπό την επήρεια του συμβάντος) είναι συγκεκριμένη και μπορεί να αλλάξει με την πάροδο του χρόνου. Θα είχε νόημα να επανεξετάζεται η ατομική αξιολόγηση και να επικαιροποιείται με το θύμα, πριν από κάθε διαδικαστική ενέργεια στην οποία θα συμμετέχει το θύμα, και να λαμβάνονται υπόψη, οι πιθανές απόψεις άλλων οργανώσεων και φορέων που δεν συμμετέχουν στην ποινική διαδικασία, αλλά γνωρίζουν την κατάσταση της ζωής του θύματος και προσφέρουν βοήθεια (κέντρο κοινωνικής εργασίας, μη κυβερνητικές οργανώσεις, ασφαλή σπίτια, θεραπευτές, γιατροί...). Όπως και η ατομική αξιολόγηση, ο καθορισμός των μέτρων προστασίας πρέπει να βασίζεται στις πραγματικές ανάγκες των θυμάτων και να μην επαφίεται στους μεμονωμένους δικαστές.

4. ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ - ΕΛΛΑΔΑ

ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η βία κατά των γυναικών και η κακοποίηση είναι ποικίλα και περίπλοκα φαινόμενα. Η γνώση τους είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη πολιτικών για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και τη δημιουργία





ενός συστήματος παρακολούθησης. Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE) η έμφυλη βία είναι ένα φαινόμενο βαθιά ριζωμένο στην ανισότητα των φύλων και εξακολουθεί να αποτελεί μία από τις πιο αξιοσημείωτες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλες τις κοινωνίες. Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (Συμβούλιο της Ευρώπης, Σύμβαση για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας), όπως υπογράφηκε το 2011 και κυρώθηκε και από την Ελλάδα, έχει ως σημείο αναφοράς τη διεθνή νομοθεσία για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας, ενώ ορίζει τη βία και την έμφυλη βία κατά των γυναικών, ως πράξη με βάση το φύλο που αποτελεί «παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μορφή διάκρισης κατά των γυναικών». Τα κράτη μέλη της Ευρώπης έχουν την υποχρέωση να παρακολουθούν την εφαρμογή των πολιτικών και των μέτρων κατά της βίας και της αντιμετώπισης της κακοποίησης, υιοθετώντας νομοθετικά ή άλλα μέσα και παρεμβάσεις που διασφαλίζουν την καταπολέμηση της ανισότητας, της κακομεταχείρισης και της άσκησης βίας. Στο νέο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2021-2025, έχει δοθεί ιδιαίτερη σημασία στη «Πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας», και έχουν διαμορφωθεί στόχοι και συγκεκριμένες δράσεις, οι οποίες αναφέρονται στην εφαρμογή των προτάσεων από όλα τα Υπουργεία της Ελλάδος, με σκοπό την καταπολέμηση της ανισότητας των φύλων και του φαινομένου της βίας.

Στην Ελλάδα, δεν υπάρχει ένα ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα καταγραφής και συλλογής στοιχείων, αναφορικά με τα αδικήματα της έμφυλης βίας και της ενδο-οικογενειακής/ ενδο-συντροφικής κακοποίησης. Τα στατιστικά δεδομένα και όλα τα στοιχεία που συλλέγονται, είναι προσεγγιστικά και αναδεικνύουν μέρος της υφιστάμενης κατάστασης, αλλά δεν αποτελούν ακριβή παράθεση και πιστή καταγραφή του φαινομένου της έμφυλης βίας σε εθνικό επίπεδο.

Σύμφωνα την τελευταία έρευνα του FRA (Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωση) στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2014, εκτιμάται ότι 13 εκατομμύρια γυναίκες έχουν υποστεί σωματική βία το 2014 και περίπου 3,7 εκατομμύρια γυναίκες στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν υποστεί σεξουαλική βία το ίδιο έτος δείγματος. Στην Ελλάδα, το 33% των συμμετεχόντων στο Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 2016 για την έμφυλη βία, ανέφεραν ότι πιθανόν να γνώριζαν ότι μια γυναίκα στο οικογενειακό, εργασιακό ή κοινότητά τους έχει υποστεί κακοποίηση. 8 στις 10 γυναίκες είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας (κυρίως από τον σύζυγό τους). Το 2017 αναφέρθηκαν 3.134 περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, που αφορούσαν 4.243 θύματα.

Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιεύθηκαν από τη Γενική Γραμματεία Δημογραφίας και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων το 2020 στην Ελλάδα τα περιστατικά ψυχολογικής βίας, όπως καταγράφηκαν από το εξειδικευμένο προσωπικό των Συμβουλευτικών Κέντρων και παρελήφθησαν στη βάση δεδομένων του Ελληνικού Οργανισμού Τοπικής Ανάπτυξης και Τοπικής Ανάπτυξης Κυβέρνηση (ΕΕΤΑΑ), φαίνεται να παρουσιάζει μείωση για τα έτη 2018-2020. Ειδικότερα, από τα 2189 περιστατικά ψυχολογικής βίας για το 2018, το 2019 τα περιστατικά ανέρχονται σε 2042, ενώ το 2020 ο αριθμός των περιστατικών ψυχολογικής βίας είναι 1940. Η ποσοστιαία μείωση κατά την τριετία ανέρχεται σε 11,4 μονάδες. Επιπλέον, ο συνολικός αριθμός των εντύπων εισαγωγής που έχουν υποβληθεί από τους δικαιούχους στα Συμβουλευτικά Κέντρα φαίνεται ελαφρώς μειωμένος για το έτος 2020 σε σύγκριση με το 2018. Πιο συγκεκριμένα, ο αριθμός των εντύπων εισαγωγής που συμπληρώθηκαν για το έτος 2020 ανέρχεται σε 4309, μειωμένα κατά 76 έντυπα παραλαβής συγκριτικά με το 2019, και επίσης μειωμένα κατά 345 έντυπα σε σχέση με το 2018. Για το 2020, ο αριθμός των περιστατικών σωματικής βίας ανέρχεται στα 1330, ενώ για τα έτη 2019 και 2018, ανέρχεται σε 1423 και 1558 αντίστοιχα. Για τα περιστατικά σεξουαλικής βίας, συμπεριλαμβανομένου του βιασμού, στην εικόνα των καταγεγραμμένων γεγονότων δεν παρουσιάζονται σημαντικές διαφορές. Και για τα τρία χρόνια αυτά τα περιστατικά κυμαίνονται από 268 έως 274. Τέλος, όσο αφορά στα περιστατικά οικονομικής ζημίας υπό μορφή απειλής, εξαναγκασμού ή





στέρξης της ελευθερίας, στην περίπτωση των Ξενώνων Φιλοξενίας & Διαμονής, καθώς και στην περίπτωση Συμβουλευτικών Κέντρων μπορούμε να παρατηρήσουμε σημαντική μείωση για το έτος 2020.

Το 2021 παρατηρείται ραγδαία αύξηση στον αριθμό των γυναικών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας στο 73%, καθώς το 2020 4.264 γυναίκες είχαν προχωρήσει σε καταγγελία, ενώ το 2021 ο αριθμός τους ανήλθε σε 7.375. Σε σχέση με τον συνολικό αριθμό των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, οι γυναίκες αποτελούν τη συντριπτική πλειονότητα των θυμάτων που προχωρούν σε καταγγελία στην αστυνομία, καθώς αποτελούν το 74,2%. Ο ετήσιος αριθμός των καταγγελλόμενων εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας το 2021 παρουσιάζει αύξηση της τάξης του 54,8%, σε σχέση με το 2020. Το 2021 καταγράφονται 6.873 καταγεγραμμένα περιστατικά, στα οποία ασκήθηκε σωματική βία, ενώ συγχρόνως τα περιστατικά απειλής, ανέρχονται σε 5.350, σημειώνοντας μια εξίσου σημαντική αύξηση σε σχέση με το 2020, της τάξης του 84,1%. Επίσης, το 2021 οι καταγγελίες για προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας στην αστυνομία διπλασιάστηκαν καθώς από 69 ανήλθαν σε 141. Το 2021, στην αστυνομία καταγγέλθηκαν 204 περιστατικά βιασμού, από τα οποία, τα 41 αφορούσαν γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακού βιασμού. Παράλληλα, το 2021 στην Ελλάδα 15 γυναίκες ήταν θύματα απόπειρας ανθρωποκτονίας από πρόθεση, από άτομα του οικογενειακού και συγγενικού περιβάλλοντος, ενώ 23 γυναίκες θανατώθηκαν από κάποιο μέλος της οικογένειάς τους.

Αναφορικά με τα αιτήματα γυναικών για προστατευμένη διαμονή και φιλοξενία σε Ξενώνες του Δικτύου της Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΔΟΠΙΦ), από τον Νοέμβριο του 2021 έως και το Σεπτέμβριο του 2022, σε ξενώνα γυναικών θυμάτων βίας φιλοξενήθηκαν 474 άτομα: 223 γυναίκες και 251 παιδιά.

Όσο αφορά την άσκηση βίας και παρενόχληση στο χώρο εργασίας κατά τη περίοδο Νοέμβριος 2021 – Σεπτέμβριος 2022, το Αυτοτελές Τμήμα όπως συστάθηκε από το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας στο πλαίσιο της κύρωσης της Σύμβασης 190 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για την εξάλειψη της βίας και παρενόχλησης στον κόσμο της εργασίας (N.4808/2021), κατέγραψε 97 περιστατικά, από τα οποία τα 13 αφορούσαν περιστατικά έμφυλης σεξουαλικής παρενόχλησης, ενώ τα υπόλοιπα 84 περιστατικά αφορούσαν περιπτώσεις λεκτικής, σωματικής και ψυχολογικής βίας.

Τέλος, με γνώμονα τα στατιστικά στοιχεία του Συνδέσμου Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Ν. Ηρακλείου, την περίοδο Ιανουάριος 2021 έως Οκτώβριος 2022, 640 γυναίκες θύματα βίας αιτήθηκαν υποστήριξης και συμβουλευτικής, εκ των οποίων 554 προχώρησαν στη σύναψη θεραπευτικής σχέσης και ωφελήθηκαν με πάνω από 6945 ώρες συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης.

Νομοθετικό Πλαίσιο Αντιμετώπισης της κακοποίησης γυναικών και της έμφυλης βίας στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, η προάσπιση και προστασία γυναικών θυμάτων βίας, ορίζεται από τους νόμους 3500/2006 και 4531/2018 (ο οποίος επικυρώνει και την Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης). Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης αναγνωρίζει τη βία κατά των γυναικών ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μια μορφή διάκρισης κατά των γυναικών. Στο νόμο 3500/2006 προβλέπεται η παροχή υποστήριξης θυμάτων βίας. Ο νόμος 4531/2018, ο οποίος επικυρώνει την Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, αναφέρει ρητά ότι αποτελεί υποχρέωση των συμβαλλόμενων μερών να εξασφαλίζουν και να εφαρμόζουν όλα όσα αναφέρονται στην σύμβαση. Επιπλέον, αναφέρεται εκτενώς στα εδάφια του κειμένου η αναγκαιότητα εξασφάλισης όλων των αναγκαίων νομοθετικών και άλλων μέσων, για την πρόσβαση των θυμάτων σε υπηρεσίες που θα διευκολύνουν την αποκατάσταση από τις συνέπειες της βίας. Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα βήματα για την προάσπιση της ισότητας των φύλων και την εξασφάλιση των δικαιωμάτων των γυναικών. Οι ρυθμίσεις που





εφαρμόστηκαν στην σύμβαση της Κωνσταντινούπολης εκκινούν από την παραδοχή ότι το κοινωνικό φύλο αποτελεί την βάση ανάπτυξης προσβλητικών, επιθετικών και βίαιων συμπεριφορών, που απομειώνουν την κοινωνική παράσταση των θυμάτων, θίγουν την προσωπικότητά τους και συχνά επιφέρουν σοβαρές ψυχοσωματικές βλάβες, ακόμη και θάνατο. Για πρώτη φορά, γίνεται ρητή αναφορά στον όρο της έμφυλης βίας και τις διαστάσεις της. Για τον λόγο αυτό, προτείνονται και αναγκαία μέτρα προστασίας όλων των θυμάτων βίας και κατά κύριο λόγο των γυναικών. Παράλληλα, στην Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, δίνεται υψηλή έμφαση στην πρόληψη βίαιων συμπεριφορών, προτείνοντας ακόμη και δράσεις ευαισθητοποίησης για την εξασφάλιση σεβασμού της διαφορετικότητας, την πρόληψη και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας και της κακοποίησης κατά των γυναικών. Ακόμη, άλλη μια καινοτομία της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης (άρθρο 66), αποτελεί η θέσπιση ανεξάρτητου Οργάνου - Ομάδας Ανεξάρτητων Εμπειρογνομητών για τη δράση κατά της βίας εναντίον των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (GREVIO), με σκοπό την παρακολούθηση της εφαρμογής του νόμου, ενώ παράλληλα σε περιπτώσεις που μπορεί να διαπιστωθεί σοβαρή, εκτεταμένη ή επαναλαμβανόμενη βία μπορεί να διενεργηθεί ειδική έρευνα. Κάθε 3 χρόνια η επιτροπή GREVIO συντάσσει έκθεση για κάθε χώρα που έχει υπογράψει και κυρώσει την Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης η οποία και περιγράφει την πρόοδο που συντελείται ή δεν συντελείται. Η έκθεση αποστέλλεται στην εκάστοτε Κυβέρνηση και δημοσιεύεται στην παγκόσμια κοινότητα.

Σε συνέχεια της αναφοράς επί του νομικού πλαισίου, ο νόμος 3875/2010, αποτελεί κύρια νομοθετική πράξη που ποινικοποιεί την εμπορία ανθρώπων τόσο για τη σεξουαλική, όσο και για την εργασιακή εκμετάλλευση και διασφαλίζει την προστασία και υποστήριξη των θυμάτων, καθώς επίσης και την παροχή της αναγκαίας περίθαλψης, π.χ. υγειονομική, ιατρική, ασφάλεια, ψυχολογική, νομική υποστήριξη και πρόσβαση στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Επίσης, ο νόμος 3875/2010 εξασφαλίζει το δικαίωμα των θυμάτων να ζητήσουν αποζημίωση για την κακοποίηση που υπέστησαν. Στην Ελλάδα το έγκλημα του βιασμού προβλέπεται από το άρθρο 336 ΠΚ (Ν.4619/2019-ΦΕΚ 95/Α/11-6-2019, όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 4855/2021). Επιπλέον, στα άρθρα 322-353 του Ποινικού Κώδικα, αναφέρονται τα εγκλήματα κατά της σεξουαλικής ελευθερίας και εγκλήματα που ενέχουν την οικονομική εκμετάλλευση της σεξουαλικής ζωής. Σύμφωνα με αυτά τα άρθρα διασφαλίζεται και το κανονιστικό πλαίσιο αναφορικά με θέματα έμφυλης βίας στην Ελλάδα.

Αναφορικά με το φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών και κοριτσιών, υπάρχουν οδηγίες και κανονισμοί που αναφέρονται στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, η οποία έχει ενσωματώσει τους αντίστοιχους κανονισμούς στο εθνικό της δίκαιο. Πιο συγκεκριμένα:

1. Οδηγία 2012/29 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας – Δικαίωμα προστασίας των θυμάτων σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρώπης
2. Κανονισμός 235/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του Συμβουλίου, του Μαρτίου 2014, για την καθιέρωση χρηματοδοτικού μέσου για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα παγκοσμίως
3. Κανονισμός 1381/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη θέσπιση του Προγράμματος «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια» για την περίοδο 2014-2020 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)
4. Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2012/29/ΕΕ «Αποζημίωση των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων», στην οποία προβλέπεται η διευκόλυνση πρόσβασης των θυμάτων σεξουαλικής βίας στις νομικές διαδικασίες και αξιοποίηση του δικαιώματός του να αιτηθούν αποζημίωση για το σεξουαλικό έγκλημα που τους ασκήθηκε από το θύτη ή/και το κράτος





5. Η Ελλάδα ενέκρινε το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 5ης Απριλίου 2011 σχετικά με τις προτεραιότητες και τα γενικά χαρακτηριστικά ενός νέου πλαισίου πολιτικής της ΕΕ για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.

Επιπλέον, η Ελλάδα κύρωσε μέσω του νόμου 4808/2021 τη «Σύμβαση 190 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για την εξάλειψη της βίας και παρενόχλησης στον κόσμο της εργασίας - Κύρωση της Σύμβασης 187 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για το Πλαίσιο Προώθησης της Ασφάλειας και της Υγείας στην Εργασία - Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1158 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Ιουνίου 2019 για την ισορροπία μεταξύ της επαγγελματικής και της ιδιωτικής ζωής». Μέσω αυτής της επικύρωσης, προβλέπεται η αναγκαιότητα εφαρμογής πολιτικών για την εξάλειψη της βίας και των βίαιων συμπεριφορών κακομεταχείρισης και παρενόχλησης εις βάρος γυναικών στο χώρο εργασίας. Επιπρόσθετα, η υπ' αριθμ. 82063/22-10-2021 Απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων «Υποδείγματα πολιτικής για την καταπολέμηση της βίας και της παρενόχλησης και για τη διαχείριση εσωτερικών καταγγελιών των άρθρων 9 και 10 του Ν. 4808/2021, καθώς και σχετικές οδηγίες προς τους υπόχρεους, κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 1 του άρθρου 22 του Ν. 4808/2021 (Α' 101)» (ΦΕΚ 5059 Β') προβλέπει την κατάρτιση πολιτικών και μέτρων στο χώρο εργασίας για την πρόληψη και την αντιμετώπιση όλων των μορφών έμφυλης βίας και παρενόχλησης, συμπεριλαμβανομένης και της σεξουαλικής παρενόχλησης.

Επιπρόσθετα, με το νόμο 4855/2021, έγινε τροποποίηση του Ποινικού Κώδικα και Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και άλλων επειγουσών διατάξεων, μέσω των οποίων προβλέπεται η αυστηροποίηση των διατάξεων που προσβάλλουν τη γενετήσια αξιοπρέπεια και ελευθερία όταν τελούνται σε χώρο εργασίας ή στο πλαίσιο αναζήτησης εργασίας, η αλλαγή του χρόνου έναρξης της παραγραφής των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας και της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, όταν τελούνται σε βάρος ανηλίκων και γενικά ο εκσυγχρονισμός των ποινικών διατάξεων και η εναρμόνισή τους με τις ευρωπαϊκές συμβάσεις που ρυθμίζουν τα δικαιώματα προστασίας των ανηλίκων και ενηλίκων θυμάτων εγκληματικής δραστηριότητας (π.χ. για το αδίκημα της ανθρωποκτονίας, προβλέπεται πλέον ως μοναδική ποινή η ισόβια κάθειρξη, αυστηροποίηση της ποινής για το αδίκημα της πρόκλησης βαριάς σωματικής βλάβης κ.ο.κ.). Επίσης, στον νόμο 4947/2022 (ΦΕΚ Α 124/23.6.2022)[(άρθρο 38 (άρθρο 346 στον ΠΚ)] προβλέπεται πλέον η ποινικοποίηση του αδικήματος της εκδικητικής πορνογραφίας.

Η Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΔΟΠΦ), είναι ο αρμόδιος Φορέας της Πολιτείας για την εφαρμογή των μερών της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης και την λήψη μέτρων πρόληψης, αντιμετώπισης και καταπολέμησης της έμφυλης βίας και της κακοποίησης κατά των γυναικών και των κοριτσιών. Επίσης, η Ελληνική Αστυνομία και οι Διευθύνσεις Αστυνομίας κάθε νομού και περιφέρειας, συμβάλλουν στην πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας, ενώ συγχρόνως εξασφαλίζουν την προστασία και την ασφάλεια των θυμάτων. Στην Ελλάδα, τα τελευταία 2 έτη έχουν συσταθεί Γραφεία Αντιμετώπισης Ενδο-οικογενειακής βίας μέσα στις Αστυνομικές Διευθύνσεις, με σκοπό την αποτελεσματικότερη διαχείριση περιστατικών έμφυλης βίας και ενδο-οικογενειακής / ενδο-συντροφικής κακοποίησης. Ακόμη, σημαντικό ρόλο στην πρόληψη, την αντιμετώπιση, την καταπολέμηση και την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών, καθώς επίσης και την θέσπιση πρωτοβουλιών για την ενίσχυση των προαναφερθέντων στόχων, έχουν Φορείς του Εθνικού μηχανισμού για την ισότητα των φύλων, συνακόλουθα με τα Κέντρα Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) και τις Περιφερειακές και Δημοτικές Επιτροπές Ισότητας (ΠΕΠΙΣ-ΔΕΠΙΣ).

Τέλος, οι Επιτροπές Ισότητας των Φύλων και Καταπολέμησης των Διακρίσεων των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΑΕΙ), στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους ενσωματώνουν την επιμόρφωση των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας σχετικά με ζητήματα προάσπισης της ισότητας των φύλων και της απόκρισης σε





περιπτώσεις έμφυλης βίας. Επιπρόσθετα, η αποστολή και ο ρόλος των Επιτροπών Ισότητας των Φύλων και Καταπολέμησης των Διακρίσεων, όπως αναβαθμίστηκε και επικυρώθηκε ως διευρυμένη λειτουργία τους με το νόμο 4957/2022, είναι μεταξύ άλλων η την αντιμετώπιση της σεξουαλικής παρενόχλησης και κάθε είδους παρενοχλητικής συμπεριφοράς, η καταγραφή αναφορών και καταγγελιών για περιστατικά διακριτικής μεταχείρισης και σεξουαλικής παρενόχλησης ή έμφυλης παρενόχλησης, αλλά και η υποστήριξη και αρωγή θυμάτων σεξουαλικής παρενόχλησης και παρενοχλητικής συμπεριφοράς, όταν εκείνα προβαίνουν σε καταγγελία.

Οι μηχανισμοί υποστήριξης και προστασίας θυμάτων είναι η Αστυνομία, η Εισαγγελία, ενώ παράλληλα υπάρχει η Πανελλαδική Γραμμή της Γενικής Γραμματείας Ισότητας(15900) και του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης(197) που λειτουργούν 24ώρες το 24ωρο. Συγχρόνως, υπάρχουν Κοινωνικές Οργανώσεις, Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών και ΜΚΟ, όπου δραστηριοποιούνται στο φαινόμενο της έμφυλης βίας προσφέροντας υποστήριξη, προστασία και φιλοξενία σε γυναίκες θύματα βίας και τα ανήλικα τέκνα τους.

Θεσμικό Πλαίσιο αναφορικά με την Αξιολόγηση Κινδύνου

Στο πλαίσιο της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης και της επικύρωσης αυτής από την Ελλάδα [N.4531/2018 (ΦΕΚ 62Α')], προβλέπεται ο σχεδιασμός, η ανάπτυξη και η εφαρμογή εργαλείων εκτίμησης και αξιολόγησης κινδύνου για γυναίκες θύματα έμφυλης και ενδο-οικογενειακής/ ενδο-συντροφικής βίας. Παράλληλα, στην Ευρωπαϊκή Οδηγία 2012/29/ΕΕ για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας, προβλέπεται (άρθρο 22) η λήψη μέτρων μεγιστοποίησης της προστασίας γυναικών, όπως αυτή βασίζεται στην εξατομικευμένη εκτίμηση κινδύνου για γυναίκες θύματα βίας.

Η Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΔΟΠΦ), στο πλαίσιο υλοποίησης του Υποέργου 8 «Οριζόντιο εργαλείο εκτίμησης κινδύνου ενδο-οικογενειακής βία», όπως αυτό εντάσσεται στη Πράξη «Οριζόντιες Παρεμβάσεις Εθνικής Εμβέλειας για την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών» με Κωδ. ΟΠΣ 5000490 του Ε.Π. «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα 2014-2020», βρίσκεται σε διαδικασία δημιουργίας και εφαρμογής Εργαλείου Εκτίμησης Κινδύνου (Risk Assessment) για γυναίκες θύματα έμφυλης βίας και ενδο-οικογενειακής/ ενδο-οικογενειακής κακοποίησης. Το εργαλείο αυτό, προβλέπεται να χορηγηθεί και να εφαρμοστεί από όλες τις υπηρεσίες υποδοχής και υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας π.χ. αστυνομία, υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων, κοινωνικές υπηρεσίες, υπηρεσίες υγείας, δικαστικές αρχές κ.α. Το εργαλείο αξιολόγησης κινδύνου, καθώς επίσης και ο σχεδιασμός εξατομικευμένου πλάνου ασφαλείας και στρατηγικών διαχείρισης που στοχεύουν στην υποστήριξη και την ασφάλεια γυναικών θυμάτων βίας και των παιδιών τους, ανταποκρίνεται στις υφιστάμενες ανάγκες τους και δύναται να προστατέψει τα θύματα από την έκθεση στη βία και μπορεί να αποτελέσει μέτρο αποτροπής επανθυματοποίησης και δευτερογενούς θυματοποίησης θυμάτων έμφυλης βίας και ενδο-οικογενειακής/ ενδο-συντροφικής κακοποίησης.

5. ΕΡΕΥΝΑ σχετικά με τις εμπειρίες των γυναικών επιζωσών έμφυλης βίας

Στο πλαίσιο του έργου RiskFree, το 2022, ο Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου διεξήγαγε μία σύντομη έρευνα για να αποκτήσει μια καλύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η πανδημία επηρέασε την πρόσβαση των θυμάτων έμφυλης βίας σε υπηρεσίες υποστήριξης. Στην έρευνα συμμετείχαν 36 γυναίκες θύματα έμφυλης βίας που ζήτησαν ψυχολογική υποστήριξη και συμβουλευτική από τον Σύνδεσμο Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου.





Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, όλες οι συμμετέχουσες είχαν βιώσει ψυχολογική βία, ενώ ένα 66% ανέφερε επίσης σωματική βία και 61% οικονομική βία. Ο δράστης στο 58,3% των περιπτώσεων ήταν ο νυν σύζυγος ή σύντροφος του θύματος, ενώ στο 27,8% ήταν ο πρώην σύζυγος ή ο πρώην σύντροφος/φίλος. Στο 57% των περιπτώσεων το θύμα εξακολουθεί να βρίσκεται κάτω από την ίδια στέγη με τον δράστη. Παράλληλα, η συντριπτική πλειοψηφία των γυναικών (46,6%) βίωσε τη βία για περισσότερα από 10 χρόνια πριν απευθυνθεί σε κάποιο φορέα υποστήριξης

Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι συμμετέχουσες, κατά τη στιγμή της έρευνας, λαμβάνουν υποστήριξη από τον Σύνδεσμο Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου, όλες σημείωσαν ότι έχουν απευθυνθεί σε μία οργάνωση της Κοινωνίας των Πολιτών για βοήθεια. Το 22% έχει απευθυνθεί επιπλέον σε μέλη της οικογένειάς τους και το 30,5% σε φίλους, ενώ το 36%, έχει έρθει σε επαφή με δικηγόρο. Λιγότεροι επιζώσες έχουν έρθει σε επαφή με τον ιερέα τους, τον εισαγγελέα, έναν ανεξάρτητο ψυχολόγο, το κέντρο της κοινότητάς τους και το τμήμα επειγόντων περιστατικών του νοσοκομείου. Οι συμμετέχουσες που ήταν φοιτήτριες ή μαθήτριες έχουν επίσης απευθυνθεί στον εκπαιδευτικό φορέα που φοιτούν, είτε αυτό ήταν πανεπιστήμιο είτε σχολείο. Ωστόσο, μόνο το 19,4% των συμμετεχουσών κατήγγειλαν επίσημα το περιστατικό ή ζήτησαν βοήθεια από την αστυνομία.

Όσον αφορά τις ανάγκες τους, η πλειονότητα των συμμετεχουσών επιθυμούσε να λάβει ψυχολογική και νομική υποστήριξη, καθώς και συμβουλευτική και καθοδήγηση σχετικά με το πώς να χειριστεί την κατάσταση που βιώνει και τον σύντρόφό τους. Λιγότερες απαντήσεις στην έρευνα αναφέρονταν στην άμεση παρέμβαση των αρχών. Το 83,3% ανέφερε ότι ήταν ικανοποιημένο από την ποιότητα των υπηρεσιών που έλαβε, ενώ ίσο ποσοστό 8,3% ήταν μερικώς ικανοποιημένο ή δυσαρεστημένο.

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας οι ανάγκες τους δεν άλλαξαν σημαντικά όταν ήρθαν σε επαφή με ένα φορέα, ωστόσο υπήρχε μια πιο έντονη αίσθηση του επείγοντος. Από τις γυναίκες που επέλεξαν να δώσουν περισσότερες πληροφορίες συμπεραίνουμε ότι οι μισές από αυτές εξακολουθούν να επιθυμούν να λάβουν ψυχολογική υποστήριξη και συμβουλευτική και οι άλλες μισές ζήτησαν άμεση προστασία και μετεγκατάσταση σε ασφαλέστερο χώρο. Όσον αφορά τη συνολική εμπειρία τους με τους διάφορους φορείς, οι απαντήσεις ποικίλλουν και πάλι. Η ανατροφοδότησή τους σχετικά με την ποιότητα των υπηρεσιών που έλαβαν κατά τη διάρκεια ήταν ακόμη συνολικά θετική, ωστόσο ορισμένες από τις συμμετέχουσες ανέφεραν ότι οι δημόσιες υπηρεσίες και η διαδικασία φάνηκαν να ανταποκρίνονται λιγότερο, ιδίως καθώς τα δικαστήρια δεν λειτουργούσαν κατά τη διάρκεια του περιορισμού μετακινήσεων, καθώς και ορισμένοι ξενώνες δεν δέχονταν νέες άτομα κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου.

Ωστόσο, το 61,8% απέφυγε να αναζητήσει υποστήριξη κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, με το 27,8% να δηλώνει ότι δεν πίστευε ότι θα μπορούσε να βοηθηθεί, το 25% φοβόταν τις επιπτώσεις από τον θύτη και το 25% δεν είχε ασφαλή χώρο και αρκετή ιδιωτικότητα για να επικοινωνήσει με κάποιο φορέα, λόγω του αυξημένου ελέγχου και της απομόνωσης από τον θύτη. Επιπλέον, το 19,4% των γυναικών ανέφερε περιορισμούς που σχετίζονται με την πανδημία, όπως ο περιορισμός μετακινήσεων και το περιορισμένο ωράριο εργασίας κάποιων φορέων, ενώ η αβεβαιότητα και η ανασφάλεια της κατάστασης καθιστούσε άλλα ζητήματα πιο επείγοντα προς αντιμετώπιση.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά, κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, οι ελληνικοί φορείς υποστήριξης, είχαν περιορισμένο χρόνο για να ανασυγκροτηθούν, ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις αυξανόμενες ανάγκες των γυναικών θυμάτων βίας κατά των γυναικών. Οι κύριες πηγές όπου μπορούμε να





συλλέξουμε δεδομένα για την περίοδο αυτή είναι οι αστυνομικές αναφορές και τα αρχεία των γραμμών βοήθειας. Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσίευσε η Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, υπήρξε σημαντική αύξηση της λήψης κλήσεων κατά τη διάρκεια της πρώτης απαγόρευσης μετακινήσεων. Ωστόσο, τα στατιστικά στοιχεία της αστυνομίας δείχνουν σαφή μείωση των αδικημάτων ενδοοικογενειακής βίας κατά το ίδιο διάστημα, σε σύγκριση με τα στοιχεία των ίδιων μηνών του προηγούμενου έτους (2019), πριν από την πανδημία.

Πολλά εμπόδια που σχετίζονται με την πανδημία, όπως η δυνατότητα ελεύθερης μετακίνησης έξω από το σπίτι και ο αυξημένος χρόνος που περνούν με τον θύτη, μπορεί να υποστηριχθεί ότι είναι ο λόγος για το παράδοξο αυτού του φαινομένου.

Ωστόσο, οι ανάγκες των θυμάτων δεν έχουν αλλάξει, είτε αυτές περιλαμβάνουν ψυχολογική υποστήριξη είτε άμεσες και μακροπρόθεσμες λύσεις που θα τα βοηθήσουν να απομακρυνθούν από μια βίαιη σχέση.

Περισσότερο Από ποτέ άλλοτε, τονίστηκε η ανάγκη για ένα καθολικό εργαλείο εκτίμησης κινδύνου για τις γυναίκες θύματα έμφυλης βίας και ενδοοικογενειακής κακοποίησης. Το εργαλείο εκτίμησης κινδύνου, καθώς και ο σχεδιασμός εξατομικευμένου πλάνου ασφάλειας και στρατηγικών διαχείρισης με στόχο την υποστήριξη και την εξασφάλιση της ασφάλειας των γυναικών θυμάτων βίας και των παιδιών τους, το οποίο σχεδιάζεται επί του παρόντος από τη Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, θα αποτρέψει την εκ νέου θυματοποίηση και τη δευτερογενή θυματοποίηση των θυμάτων βίας λόγω φύλου και ενδοοικογενειακής/προσωπικής κακοποίησης. Η Σύνοδος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου σκοπεύει να μοιραστεί τα αποτελέσματα αυτού του έργου με τη Γενική Γραμματεία, προκειμένου να υποστηρίξει περαιτέρω τον βέλτιστο σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός μελλοντικού καθολικού εργαλείου εκτίμησης κινδύνου για τις γυναίκες θύματα έμφυλης βίας στην Ελλάδα.

7. ΒΙΒΛΙΟΦΡΑΦΙΑ:

1. Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (2021). Εθνικό σχέδιο δράσης για την ισότητα των φύλων 2021-2025 <http://www.opengov.gr/minlab/wp-content/uploads/downloads/2021/07/%CE%95%CE%A3%CE%94%CE%99%CE%A6-2021-2025.pdf>
2. Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (2022). 3η ετήσια έκθεση για τη βία κατά των γυναικών. Αθήνα <https://isotita.gr/wp-content/uploads/2022/11/3h-ethsia-ekthesi-Via-kata-twn-Gynaikwn-GGDOPIF.pdf>
3. Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (2021). 2η ετήσια έκθεση για τη βία κατά των γυναικών. Αθήνα <https://isotita.gr/wp-content/uploads/2021/11/2h-ethsia-ekthesi.pdf>
4. Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (2020). 1η ετήσια έκθεση για τη βία κατά των γυναικών. Αθήνα. <https://isotita.gr/1η-ετήσια-έκθεση-για-τη-βία-κατά-των-γυν/>
5. Ελληνική Αστυνομία. http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=2030&Itemid=421&lang=
6. European Equality Law Review (2019). <https://equineteurope.org/2019/european-equality-law-review-2019-2/>





7. Νόμος 4531/2018, για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας
8. Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (συντάχθηκε στις 12/04/20211): : <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/home>
9. Νόμος 3500/2006, για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις
10. Ελληνικός Ποινικός Κώδικας, 1951, άρθρα 322-353
11. Ελληνικός Αστικός Κώδικας, 1946
12. Νόμος 3875/2010, Κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και των τριών πρωτοκόλλων της και συναφείς διατάξεις
13. Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων της εγκληματικότητας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου
14. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 5ης Απριλίου 2011 σχετικά με τις προτεραιότητες και τα γενικά χαρακτηριστικά ενός νέου πλαισίου πολιτικής της ΕΕ για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών (2010/2209(INI)) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2011-0127_EL.html?redirect
15. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Gender_pay_gap_statistics#Gender_pay_gap_levels_vary_significantly_across_EU

